

**IRAK TÜRKMEN EDEBİYATINDA
HİKÂYE VE ROMAN
DÜNÜ – BUGÜNÜ**
Story and novel in Iraqi Turkmen Literature

Prof.Dr. Mehmet Ömer KAZANCI

Bağdat Üniversitesi

Corresponding author: Omermehmet1952@gmail.com

Özet

Kökleri Türk edebiyatının beslendiği ortak kaynaklara dayanan Irak Türkmen edebiyatı, zengin ve derin bir geçmişe sahiptir. Bu edebiyat, tarih boyunca türlü zorluklara rağmen varlığını sürdürmüş, özellikle hikâye ve roman türleriyle kimliğini ortaya koymuştur. Hikâye ve roman, sadece estetik değer taşımakla kalmayıp, aynı zamanda Irak Türkmenlerinin kültürel direnişinin, toplumsal hafızasının ve milli kimlik mücadelesinin birer aynası olmuştur. Ne var ki, bu önemli türler edebiyat tarihçileri tarafından hak ettiği bilimsel ilgiyi yeterince görememiştir. Çoğu zaman yüzeysel değerlendirmelere maruz kalmış, kısa cümlelerle geçiştirilmiş, hatta zaman zaman gelişmemişlik ya da geri kalmışlık gibi haksız ithamlarla karşı karşıya bırakılmıştır.

Irak Türkmenleri, uzun yıllar boyunca kendi ana dillerinde eğitim hakkından mahrum edilmiş, kültürel ve edebi üretimleri sınırlı imkânlarla yürütmek zorunda kalmışlardır. Ancak bu zorluklar onların azmini kıramamış, kültür ve edebiyatlarını adeta gözbebeği gibi koruyarak günümüze taşımışlardır. Aynı kararlılık hikâye ve roman türleri için de geçerlidir. Türkmen yazarlar, bu türlerde hem klasik hem de modern edebi anlayışları bir araya getirerek, hem halkın gündelik yaşamını hem de milli bilinci yansıtan özgün eserler ortaya koymuşlardır.

Bu araştırmada Irak Türkmen edebiyatında hikâye ve roman türlerinin tarihsel gelişim süreci detaylı şekilde ele alınmaktadır. Osmanlı etkisinden başlayarak İngiliz işgali dönemi, Cumhuriyet yılları ve 2003 sonrası modern dönem dâhil olmak üzere bu türlerin geçirdiği evreler incelenmekte; bu türlerin edebi, sosyokültürel ve politik bağlamdaki dönüşümleri analiz edilmektedir. Günümüzdeki durumu ise hem Irak içindeki hem de Türk dünyasıyla olan etkileşimler bağlamında değerlendirilerek, Irak Türkmen hikâye ve roman edebiyatının Türk edebiyatındaki yeri ortaya konulmaktadır.

Anahtar kelimeler: Edebiyat, Hikâye, Roman, Kimlik, Gelişim

Abstract

Iraqi Turkmen literature, whose roots are based on common sources that feed Turkish literature, has a rich and deep past. This literature has maintained its existence despite various difficulties throughout history and has revealed its identity especially through the genres of stories and novels. Stories and novels not only have aesthetic value but have also been a mirror of the cultural resistance, social memory and national identity struggle of the Iraqi Turkmens. However, these important genres have not received the scientific attention they deserve from literary historians. They have often been subjected to superficial evaluations, dismissed with short sentences, and even sometimes faced unfair accusations such as underdevelopment or backwardness. For many years, Iraqi Turkmens have been deprived of the right to education in their own mother tongue and have had

to carry out cultural and literary production with limited opportunities. However, these difficulties have not broken their determination, and they have preserved their culture and literature like the apple of their eye and carried them to the present day. The same determination applies to the genres of stories and novels. Turkmen writers have brought together both classical and modern literary approaches in these genres and have produced original works that reflect both the daily life of the people and national consciousness. This research examines in detail the historical development process of the genres of stories and novels in Iraqi Turkmen literature. Starting from the Ottoman influence, the British occupation period, the Republican years and the modern period after 2003, the stages that these genres have gone through are examined; the transformations of these genres in literary, sociocultural and political contexts are analyzed. The current situation is evaluated in the context of interactions both within Iraq and with the Turkish world, and the place of Iraqi Turkmen story and novel literature in Turkish literature is revealed.

Key words: Literature, Story, Novel, Identity, Development

Extended summary

The emergence and development of the short story and novel genres in Iraqi Turkmen literature has been a rich and complex process. This process was initially shaped under the influence of the common literary traditions of the Turkic world and gradually acquired local characteristics, forming a unique synthesis. One of the main factors in the formation of this literary environment was the adaptation of Ottoman literary traditions by the Turkmen intellectuals of the region. The first examples of short stories and novels appeared during this period, laying the foundation for written literature in the area.

Throughout history, Iraqi Turkmens have faced serious political pressures and discrimination in terms of language and cultural rights. The lack of education in their mother tongue and limited access to publishing and press opportunities significantly hindered the development of their written literature. Despite these hardships, the Turkmens preserved their oral traditions and combined them with modern literary techniques to create a unique literary language and style. Thus, short stories and novels became not only a form of artistic expression but also a tool for cultural resistance and the preservation of national identity.

During the Ottoman period, Ahmet Mithat Efendi's "Kıssadan Hisse" stands out as one of the first story examples published in Iraq. Other notable writers of this period include Mahmud Nedim of Kirkuk with his work "Mübarizeyi Aşk" and Hayreddin Faruqi's "Kadın Kalbi."

Although these early works had certain linguistic and technical shortcomings, they played a significant role in defining the structural and thematic scope of these genres.

The period of British occupation and monarchy (1918–1958) posed significant challenges for literary activity. Nevertheless, Turkmen authors began to publish their stories in newspapers and journals such as Necime, Kerkük, İleri, and Afak. These publications served as vital platforms to ensure the continuity of Turkmen literary production in their native language.

Following the establishment of the Iraqi Republic in 1958, Turkmens gained somewhat more freedom to engage in cultural activities. Publications such as the Kardaşlık magazine, Yurt newspaper, and

Birlik Sesi journal became central to the literary life of the community. During this phase, authors began producing more stylistically mature and thematically rich works. Notable figures of this period include Hashim Qasim Salihi, Ali Marufoğlu, Nusret Merdan, and Celal Polat, who all made significant contributions to the maturation of Turkmen fiction.

After 2003, political changes in Iraq opened new opportunities for Turkmen literature. Integration with the Turkic world increased, and Turkmen writers began to gain recognition in international literary events. The successful participation of writers such as Kemal Bayatlı and Ilaf Köprülü in the “International Mahmud al-Kashgari Story Competition” is a testament to this growing prominence.

In terms of themes, Iraqi Turkmen stories and novels cover a wide spectrum, ranging from daily life and social challenges to national identity, the desire for freedom, ethnic injustice, and the preservation of cultural values. The protagonists are typically characters from the common people; realism and romanticism are skillfully blended. Stories are often short and concise yet rich in meaning, while novels depict complex and multifaceted images of social life.

The development of these genres was made possible through the individual efforts of writers, public support, the role of publishing organizations, and the strengthening of international relations. As a result, contemporary Iraqi Turkmen short stories and novels are not merely a local literary phenomenon but represent an independent literary tradition that holds an important place on the literary map of the Turkic world.

Giriş

Irak Türkmen edebiyatı, Lozan (1924) ve Ankara (1926) anlaşmalarından sonra Türk dünyası edebiyatından, özellikle de Anadolu edebiyatından farklı olarak kendine özgü bir çizgi oluşturmaya başlamıştır. Zira bu anlaşmaların sonucu olarak, Türkmenlerin Misak-ı Milliye ve ana vatan gözüyle baktıkları Türkiye’nin dışında kalmaları kesinleşmiştir. Bu tarihlere kadar Türk dünyası edebiyatı hangi kaynaklardan beslenmişse, Irak Türkmen edebiyatı da aynılarından beslenmiştir. Dolayısıyla araştırmacılar (Özkan, 1997: 264). Irak Türkmen edebiyatının iki ana bölümde incelenmesini tercih etmektedirler. Bu bölümün birincisini, 20. yüzyıla kadar Osmanlı Devleti ile ortak Türk edebiyatı, ikincisini İngiliz İşgalinden (1918) başlayarak günümüze kadar gelen dönemi içine alan, Türkmen edebiyatı oluşturmaktadır. Dikkat edilirse, ikinci bölüme Türk edebiyatı yerine Türkmen edebiyatı ifadesini kullandık. 1918 yılına kadar Irak’ta yaşayan Türklere, Irak Türkleri denmekteydi. Ancak İngilizler, Lozan anlaşması sırasında sırf siyasi nedenlerden dolayı, bu adlandırmayı Türkmen diye değiştirmeye başladı (Hürmüzlü, 2006: 59). İngilizlerden sonra kraliyet ve cumhuriyet devirlerinde ırkçı Arap yönetimleri de, Irak’ta yaşayan Türkleri, Türkiye’deki soydaşlarından uzaklaştırma ve farklı gösterme çabasıyla, bu deyim-i olduğı gibi benimsedi. O tarihten günümüze kadar resmi kayıtlarda Irak Türkleri, Türkmen olarak anılmaktadır. Ancak Irak Türkleri/ Türkmenleri bu deyimlerin nerelerden türediğini, nelere dayandığını bildikleri için, bu konuda her hangi bir hassasiyet göstermemekte, gerek konuşmalarında, gerekse de yazılarında birini diğeri yerine huzursuzluk hissetmeden kullanmaktadırlar (Hürmüzlü, 2003: 14).

Bu ad değiştirme konusunu, fazlaca kaygılanmadan atlayan Irak Türkmenleri, dil konusunda oldukça kendilerini sıkı tutmuş, titizlikle davranmışlardır. Bölge ve boylara göre Türkçeyi renkli şiveleriyle konuşmalarına rağmen, edebiyatta Türkiye Türkçesini en güzel şekliyle kullanmaya çalışmışlardır. Ancak 1931 yılında Kerkük hariç ve 1937 yılında Kerkük de dâhil olmak üzere, bütün Türkmen bölgelerinde Türkçe eğitim veren okullar kapatılınca, Türkmenler, Türkçeyi okul yoluyla öğrenmekten mahrum edilmişlerdir (Özcan, 2009: 89-106). Bu eylem, zamanla yeni edebiyatçı kuşağın edebiyatına yansımıştır. Ellili yılların ortasından itibaren yetişen edebiyatçıların yazılarında, Türkiye Türkçesinden uzaklaştığının ilk çizgileri görünmeye başlar. Git gide bu çizgiler derinleşir: Artık Türkçe Türkçesiyle yerel şive, edebiyat eserlerinde birbirine karışmış olarak ortaya çıkar. Böylece dilde bir tür pürüzlük yaşanmış olur. Hikâye ve roman, şiirin tersine, uzun tümceler ile diyalog ve tasvir unsurlarına dayalı bir edebiyat türü olduğu için, bu dil karışıklığından, bu dil pürüzlüğünden en çok payını almış, en çok eklenenmiş olur. Ancak Türkiye’de eğitim gören edebiyatçılar ile dilini kişisel çabalarla durmadan geliştirmeye çalışan edebiyatçıların eserlerinde bu gibi karışıklıklara nadiren rastlanır.

2: Irak Türkmen edebiyatında hikâye ve roman (Ortak Dönem):

2-1: Kıssadan Hisse ve Ahmet Methet Efendi:

Edebiyat tarihçilerine göre hikâye, çağdaş anlamıyla on dokuzuncu yüzyılda Avrupa’da başlamıştır. Oradan, Tanzimat devrinde Türkiye’ye geçmiş ve tiyatroyla birlikte yoğun rağbet görmüştür. Türk edebiyatında hikâye türünün yerli ürünleri, Ahmet Mithat Efendi’nin 1870 yılında basılan "Kıssadan Hisse" ve 1871’den 1895 yılına kadar dizi halinde 25 cüz devam eden "Letaif-i Rivayet" adlı kitaplarıyla başlamıştır (Kudret, 1977: 55). Ahmet Mithat Efendi (1844–1912), Mithat Paşa ile birlikte Irak’a gelerek Zevra gazetesinin kurucusu ve ilk başyazarlığını yaptığı sıralarda "Kıssadan Hisse" kitabını Bağdat’ta yazıp yayınlamıştır (Dakuklu, 1986: 98) .

Bu gerçeği göz önünde tutarak, Türk edebiyatında ilk hikâye ürününün Irak’ta gün ışığı gördüğünü söyleyebiliriz. Bu yeni bir keşif değildir. Türk hikâyeciliği ile tüm ilgilenenler, bu gerçeğin yıllar önce saptanıldığını çok iyi bilirler. Ancak bu, Irak Türkmenlerinin başlangıçtan beri, her şeyde olduğu gibi, edebiyatın hikâyecilik türünde de büyük bir talihsizlik yaşadıklarını göstermeye değer ve diğer bir örnektir.

Ahmet Mithat Efendi hayatı boyunca iki yüz kadar kitap yayınlamıştır. Bunların büyük bir bölümünü roman ve hikâye kitapları oluşturmaktadır. Yazı yazmakta eriştiği bu hız yüzünden, Cenap Sahabettin onu "Kırk beygir kuvvetinde bir yazı makinesine" benzetmiştir (Rado, 1986: 8). Onun, 1871 yılında sırf kişisel nedenlerden dolayı Bağdat’ı terk edip tekrar İstanbul’a dönmek zorunda kalması, Irak Türkmen edebiyatının kaderinde büyük bir çöküntüye yol açmıştır. Düşünelim, Ahmet Mithat Efendi yaşamını Bağdat’ta bir on yıl kadar bir süre daha geçirmiş olsaydı, yayınladığı kolay ve zevkle okunur hikâye kitaplarıyla bu edebiyat türünde bir kaç yazarın yetişmesine öncülük etmekte rolü olmayacak mıydı? Elbette ki olacaktı. Ancak onun kaderi bu rolü Irak’ta değil Türkiye’de oynamak ve Şevket Rado’ya göre, Hüseyin Cahit Yalçın, Rahmi Gürpınar, Ahmet Rasim gibi

yazarların yetişmesi için yol döşemektir (Rado, 1986: 8). Oysa Türkmen edebiyatı yeni bir hikâye eserinin gün ışığı görmesi için, elli yıl kadar bir zaman daha durup bekleyecekti. Bu eseri Kerküklü Mahmut Nedim yazacak.

2-2: Mübarezeyi Aşk ve Kerküklü Mahmut Nedim:

Kerküklü Mahmut Nedim Osmanlı veya Ortak döneminin ünlü yazarlarından biri olarak, birkaç eser meydana koymuştur (Terzibaşı, 2000: 2-13). Mübarezeyi Aşk veyahut Marmara Denizde Bir Mezar" (Kazancı, 1988: 19) adlı eseri bunlardan biridir. Bu eser, millet tarafından beğeniyle karşılandığı için 1325 Rumi (1909 M.) yılında Bağdat'ın "Adap" ve "Vilayet" basımevleri tarafından iki kez yayınlanmıştır.

Yazar eserinin ne kapağında ne de önsöz niteliğindeki iki sayfalık giriş bölümünde roman veya hikâye yazdığı savında değildir, ancak "iki ruhun, iki sima-yı hazinin sergüzeşt-i garibanlarını yazmak istediğini" (Nedim, 2009: 19) söylemektedir.

Burada, sergüzeşt sözcüğünün üstünde az çok durmak istiyorum. Macera, serüven, baştan geçen veya yaşanan olay anlamına gelen sergüzeşt sözcüğünü, yazar, çoğunlukla bilerek kullanmıştır. Kim bilir belki de bu sözcüğü, çünkü anlamıyla "hikâye" bugünkü anlamıyla "öykü", belki de "roman" kavramları yerine kullanmıştır.

Sergüzeşt sözcüğü bir ara Türk edebiyatında roman ve hikâyelere verilen adların sonuna getirilerek, yazılan eserlerin roman ya da hikâye olduğuna bir işaret olarak kullanılırdı. Örneğin; Tanzimat hikâyecilerinden Emin Nihat'ın "Müsamere Name" adlı eserinin içerdiği yedi öyküden altısının adına sergüzeşt sözcüğünü bitişik olarak kullanılmıştır. Nitekim birinci hikâye "Paşazade Binbaşı Rıfat Beyin Sergüzeşti" adındadır. Sami Paşazade Sezai'nin de yazmış olduğu tek roman "Sergüzeşt" (1305 Rumi, 1889 Miladi) adını taşır (Kudret, 1977: 55).

Böylece denebilir ki; Kerküklü Mahmut Nedim hikâye veya roman yazdığının savına gitmemişse de, sergüzeşt deyimini eserinin ilk sayfalarında kullanmasıyla bunun bilincinde olduğunu saptamak istemiştir. Zaten "iki ruhun, iki sima-yı hazinin" yaşadıkları acıklı serüveni anlatmak, ancak bir hikâye ya da bir roman çerçevesi içerisinde düşünülebilir.

Sayfa sayılarını göz önüne alırsak, kırk üç sayfadan oluşan "Mübarezeyi Aşk" eserini bir roman saymak doğru sayılmaz. Böylesi romanlar, araştırmacılara göre "kısa roman" ya da "uzun hikâye" diye tanımlanır. Üstelik yazar, eserin her hangi bir yerinde anlattığı ana olayın dışına çıkmamakta, ayrıntılara her hangi bir ölçüde yer vermemektedir. Ufak tefek mekân tasvirleri hariç, olay önceden düşünülmüş iki paralel çizgi içerisinde yol almaktadır.

Roman olanaklarından yararlanılmadığı ve sayfa azlığı yüzünden eseri uzun bir hikâye olarak kabul ediyoruz. Hikâyede, zengin bir İstanbullu ailenin genç bir kız ile harbiye okulunda öğrenci olan bir Kerküklü arasında yaşanan acı bir aşktan söz edilmektedir. Bu aşk, iki gencin dramatik bir şekilde intihar etmeleriyle sona ermektedir. Bugün için zor anlaşılır olan bir dille yazılan hikâye, yer yer çekici tasvirlerle süslenmiştir.

2-3: Kadın Kalbi ve Hayrettin Farukî:

Türkmen edebiyatında ilk roman Osmanlı döneminin son yıllarına rastlayan bir tarihte yazılan Kadın Kalbi adını taşır. Bu romanı 1331 Rumî (1915 M) yılında Musullu bir gazeteci ve yazar olan Hayrettin Farukî yazmıştır. Roman Farukî'nın yedi eserinden, on beş yaşındayken yazmış olduğu ilk eseridir. Ancak zamanında yayınlanmamıştır¹ Yazarın vefatından sonra Bağdat Müzesi, Milli Elyazması Eserleri Merkezine tevdi edilmiştir. Son zamanlarda ele geçirilmiş ve bir inceleme ile birlikte, tam metni Latin harflerine aktarılarak edebiyat dünyasına sunulmuştur (Kazancı, 2013). 151 sayfadan oluşan roman, zamanının tanınan bir kaç edebiyatçısı tarafından takriz ile değerlendirilmiş ve eşsiz bir eser olarak nitelendirilmiştir.

Romanda birkaç kişinin öyküleri iç içe söz konusu edilmektedir. Bunlar birbirlerine ailece bağlı olan kişilerdir. Aralarında güzel özelliklere sahip olanları bulunduğu gibi, kötü olanları da vardır. Hayatta olduğu gibi roman boyunca da, hayır ile şer, iyilik ile kötülük, güzellik ile çirkinlik sürekli bir çatışma halindedir. Romanda olağanüstü veya harika bir olay söz konusu değildir.

Bu bakımdan romanı gerçekçi olarak nitelemek olasılığı vardır. Ancak romanın dili, romanda kullanılan mübalağalı ifadeler, bu gerçekçiliği kimi kez zedelemektedir.

Romanda anlatıcı, romanın yazarıdır. Tüm olayları gören, bilen bir konumdadır. Kişilerin düşündüklerinden haberdar, duygularından haberdardır. İç dünyalarında olup bitenleri bilmektedir. Ara sıra olayın akışını durdurarak, kişilerin şahsiyetlerini tahlil etmeye, şu veya bu konularda kendi düşüncelerini ileri sürmeye çalışmaktadır. Aşk konusunda, zorunlu evlenmek konusunda, aileye isyan etmek konusunda kendine özgü görüş ve düşüncelerini bazen satırlar arasında değil, uzun paragraflar halinde vermektedir. Çoğunlukla da bu paragraflarda -ey kari'- diye okura direkt olarak hitap ettiğini gizlememektedir. Başka bir deyimle, yazarın sesi, romanın her bölümünde, bazen çok alçak bazen de gür bir şekilde duyulmaktadır. Bu gibi çıkışlar, eski romanların, özellikle de Türkiye'de Tanzimat ve Servet-i Fünûn dönemlerinde yazılan romanların ortak özelliklerinden biridir. Bu nedenle roman için takriz yazanlar, yazarın bu tutumunu yadsıyamamış, tersine, görüşlerine katıldıklarını bildirerek, romanın değerini artırdığını, hatta ona "hikemi", "felsefi" bir nitelik kazandırdığını ileri sürmüşlerdir.

Romanda mekân son derece sınırlı, çevre son derece kapalı ve dardır. Oysa zaman, kronolojik akışını, karakterlerin çocukluklarından yetişkinlik dönemlerine kadar geriye dönüşümsüz olarak sürdürmektedir.

Romanın adıyla içeriği arasında üstünde durulmaya değer bir ilişki vardır. Romanda başrolü oynayan üç kadın vardır. Aynı aileye mensup olan bu kadınlar sırasıyla Kâmrân, Nüzhet ve anneleridir. Kalpleri üç ayrı tipten, karakterleri üç ayrı tiptendir. Birincisi uysaldır, ses çıkarmaz, karşı koyamaz. Biriktirdiği acıyı kimseye açamaz. Düşüğü çileden kendi gücüyle kendini kurtarmaya çalışır. Ancak bunu her zaman yapamaz. İşler çıkmaz notaya gelince her kesle sitemleşir, her kesi suçlu olarak görür Sözü "siz beni öldürdünüz" demeye kadar getirir İkincisi ise kendini kolaylıkla ele veremez. Yıpranan yanlarını onarmayı iyi bilir. Yaşadığı olumsuz deneyimlerden daha güçlü çıkar.

¹ Bu yazı yayımlandıktan dört yıl sonra romanın yazarı tarafından Havadis gazetesinde tefrika edildiğini Dr. Sabah Kerkük'ten öğrenmiş oldum

Gerçekçidir. “seni seviyorum sözlerini benden evvel kimseye söylemiş misin” soran kocasına “evet” demekten çekinemez. Çünkü kendinden ve yaptıklarından emindir.

Üçüncüsü, bütün ihtişamıyla anne kalbidir. Özverinin sembolü, fedakârlığın simgesidir. Derindir, alabildiğine saklayabilir, gömebilir dertlerini. Ne fırtınalar yaşarsa yaşasın, gözlerinden akan yaş kimseye bildiremez. Oğlundan aldığı tokata, aile bağını bozmamak için dayanır. Oğlu ölür, kızı ölür, kızının sevgilisi ölür, feryat figan edemez. Her kadının kalbinde bir roman vardır. Hayrettin Farukî romanın adına Kadın Kalbi demesiyle hem romanın içeriğine uygun, hem de okurun ilgisini çekmek bakımından yerinde bir ad kullanmıştır.

Hayrettin Farukî’nin Kadın Kalbi adlı bu romanı, edebiyat dünyasında bu adı taşıyan tek roman değildir. Türk edebiyatında Safvet Nezihi’nin (1871- 1939) 1903 yılında yazmış olduğu ve 2009 yılında Dr. Mümtaz Sarıççek’in yayına hazırladığı adaş romanıyla (Nezihi, 2009), Rus yazarı Anton Çehov’un (1860-1904) yine aynı adı taşıyan bir romanı vardır (Çehov, 2004). Ancak Hayrettin Farukî’nin ne bu yazarlardan ne de bu romanlarından etkilendiği söz konusu değildir.

Hayrettin Farukî, uzun bir süre Musul’da yayımlanan el-Necah ve daha sonra Musul gazetelerinde muharrir ve başyazar olarak çalışmıştır. Bu gazetelerle birlikte Kerkük’te çıkarılan Havadis gazetesinde yüzlerce siyasi, sosyal ve edebi yazılar yazmıştır. Bu yazılar arasında hikâyelerin de bulunduğu tahmin edilmektedir.

Ancak o gazetelere ulaşılması mümkün olmadığı yüzünden bu hikâyelerin tespiti günümüze kadar gerçekleşmemiştir.

2-4: Gazete ve dergilerde Türkmen hikâyeleri.

Yukarıda sözünü ettiğim o iki eser dışında, bu dönem sırasında Irak’ta çıkarılan dergi ve gazetelerde yayımlanan hikâye ve romanların bu güne kadar ciddi bir incelenmesi yapılmamıştır. Çünkü bu dergi ve gazetelerin birçoğu, zamanın hışmını sağlıklı atlayamadığı için günümüze ya kati olarak ulaşamamış ya da parmakla sayılacak kadar birkaç nüshası dağınık sayılarıyla ulaşabilmiştir.

Söz gelimi;

Kerkük’te tam Türkçe olarak 1912 yılından 1918 yılına kadar devam eden Havadis gazetesinin ele geçen nüshalarında ilk serbest şiirlerin yayınlandığı tespit edilmişse de, hikâyeye yer verip vermediği kesin olarak öğrenilmemiştir.

Oysa 1913 yılında tek 11 sayı çıkarılan Maarif dergisinde, eleştiri ve edebiyat tarihi ile ilgili yazıların ilk ciddi örnekleri yanında, birkaç hikâye nitelikli yazıların da bulunduğu bilinmektedir. Bunlar arasında Ali Kemal Kahyaoğlu’nun “Küçük Hikâye” (Kemal, 1913: 23) başlıklı hikâyesiyle Mekki Lebîb’in “Gözlük” (Kırdar, 1929:37) hikâyesi gözlerden kaçmamaktadır. Dergide, “Gözlük” hikâyesi ötekinden daha sonra yayınlanmasına rağmen, yukarıda verdiğimiz bilgiler ortaya çıkmadan önce, birçok edebiyat tarihçisi tarafından Irak Türkmen Edebiyatında ilk hikâye olarak kabul edilmiştir (Kırdar, 1929:37).

3- Irak Türkmen edebiyatında hikâye ve roman (1918'den Günümüze kadar)

Irak Türkmen hikâyeciliği açısından bu dönemi birkaç bölümde ele almak mümkündür. Zira her bölümün zaman dilimi içerisinde yaşanan koşullar, genel olarak edebiyat çalışmalarını ve özel olarak hikâyeciliği farklı bir şekilde etkilemiştir.

3-1: İngiliz İşgali ile Krallık dönemi (1918-1958)

1918 yılında Irak, İngiliz işgaline uğradıktan sonra Irak Türkmenleri Türkiye'den ve dolayısıyla Türk dünyasından kesin olarak koparılmışlardır. Bu sırada Havadis gazetesi başta olmak üzere, Türkmenlerin tüm basın ve yayın organları durdurulmuş, İngilizlerin gözetimiyle Kerkük'te Necme (1918- 1926/1282 sayı) ve Teceddüt (1920/ dört sayı) adında iki gazete çıkarılmıştır. Tam Türkçe olarak çıkarılan bu gazetelerde, sözünden edilmesi gereken hikâyelerin sayısı parmakla sayılacak kadar azdır. Bunların başında iki hikâye vardır, ikisi de Necme gazetesinde yayınlanmıştır. Gazetenin 11. 3. 1920 tarihli sayısında M. Refik rumuzuyla yazılan “Belki Gelir” başlıklı sembolik hikâyede yazar, Osmanlı devletini sevgilisine benzetmekte ve hasta olmadığını edebi bir dille ifade ederek bir gün geleceği ümidiyle onu hep bekleyeceğini anlatmaktadır. İki gün sonra R. A. Rumuzuyla “Gelmez ve Gelmeyecek” adıyla yayınlanan ikinci hikâyede, sevgilinin ölümle pençeleşmekte olduğu bildirilerek, artık bir daha gelmeyeceği vurgulanmaktadır (Terzibaşı, 2005: 80-85).

Bu iki hikâyede olduğu gibi, Necme gazetesinde yayımlanan hikâye ve sosyal makale yazarlarının birçoğu, asıl adlarını okurlardan gizleyerek rumuz kullanmışlardır. Ata Terzibaşı'ya göre milletin tepkisine uğramamak için bunu böyle yapmışlardır. Çünkü Türkmenler, Osmanlıları Irak'tan çıkardığı için İngilizleri, bir gün olsun bile sindirememiş ve Necme gazetesini İngilizlerin sözcüsü görerek, gazeteyi uzun bir zaman boykot etmişlerdir (Terzibaşı, 2005: 78).

1921 yılında kral Faysal'ın tahta çıkışıyla başlayan krallık devri, Türkmen edebiyatı açısından, İngiliz İşgali devrine göre daha verimlidir. Bu verimlilik üç gazetenin yayın hayatına başlamasına bağlanabilir. Bunlar sırasıyla, başlangıçta tam Türkçe, daha sonraları yarı Türkçe yarı Arapça olarak çıkarılan Kerkük (1926 -1972) ve tam Türkçe olarak çıkarılan İleri (1935/ 16 sayı) ve Afak (1954 - 1959/ 202 sayı) gazeteleridir.

Afak gazetesinde günlük olaylar, iktibaslar, fıkralar ve yerli yazarların kaleme almış oldukları şiir ve edebi yazılara genişçe rastlanmasına karşın, her hangi bir hikâyeye yer verilmemiştir. Oysa İleri gazetesinin her sayısında, bir hikâye ve bir roman tefrikası gözlere çarpmaktadır. Hatta birinci sayıda birincisi "Bir Köylü Kadın" ikincisi "Müthiş Bir İntikam" başlıklı iki hikâye bir arada yayınlanmıştır. İmzasız olarak yayımlanan bu hikâyelerin, Türk edebiyatından iktibas edildiği sanılmaktadır. Ne var ki, üstünde imza olan tek bir hikâye vardır, “Eski Yavuklu” hikâyesi, Türkmen yazarı Tavik Celal Orhan tarafından çok arı bir dil ve güzel bir üslup ile kaleme alınmıştır.

Bu devirde Kerkük gazetesinin kimi sayılarında, başta Arap Fehmi'nin yazmış olduğu birkaç hikâye yayınlanmıştır. Bunlardan, “Korkunç Bir Gün” hikâyesi ile Ahmet Şükrü Ağaoğlu'nun “Tarihin Kanlı Yapraklarından” hikâyesi, üslup bakımından en ilginç olanlarıdır. Yine Arap Fehmi,

12 sayfadan oluşan sosyal konulu bir hikâyesini 1951 yılında “Tarih-î Cera’imde Eşsiz Bir Olay” (Dakuklu, 1986) adı altında Bağdat’ta yayımlamıştır.

Bütün bu gazeteler Kerkük’te çıkmaktaydı. 1933 – 1935 yılları arasında Bağdat’ta tam Türkçe olarak çıkarılan Yeni Irak gazetesinde de siyasi ve sosyal yazılarla birlikte edebi yazılarının yayınlanmasına özen gösterildiğini görmekteyiz. Bu yazıların başında, hikâye ve gezi notları gelmektedir. Gazetede yayınlanan ilk hikâyeler, bir ara gazetede yazı işleri müdürü olarak çalışan ve kendisi hakkında her hangi bir bilgimiz olmayan Turgut Zihni adında bir zata aittir. 56. sayıdan itibaren Şeküfe Şadan adında bir kadın yazarının altı hikâyesine rastlıyoruz (Kazancı, 2011: 44-46).

Turgut Zihni hakkında olduğu gibi Şeküfe Şadan hakkında da çok önemli bilgilere sahip değiliz. Ancak hikâyelerden Bağdat’ta oturan bir Türk veya Türkmen hanımı olduğunu anlıyoruz. Hikâyelerin üslup ve tekniklerine dayanarak, Türkçede üstün seviyede eğitim gördüğünü ve hikâye yazmada derin bir tecrübeye sahip olduğunu kolaylıkla söyleyebiliriz. Hikâyelerin birçoğu hayal ile gerçek karışımı bir şeydir. Temalar ise toplumsaldır. Yahudi karakteri sahteci, kurnaz, cimri kişiler, hikâyelerde fazlaca rol alan kişilerdir (Kazancı, 2011: 31).

3-2: Cumhuriyet dönemleri (1958 – 2003)

Cumhuriyet devrinin başlangıcında Türkmenlerin önünde açılan yeni fırsatlar, yeni bir kültürün, giderek de yeni bir edebiyat anlayışının oluşmasına yardımcı olabilecek gibi görünür. Edebiyat eylemi bir ara hızlanır, Türkmenler doğal haklarından sayılan basın ve yayın özgürlüğüne kavuşur. 1 Şubat 1959 tarihinde Bağdat Radyosunda Türkmençe yayını başlatılır. Türkmen aydınlarına 23 Eylül 1958 tarihinde “Beşir” adında kültürel bir gazete çıkarma izni verilir. Ama ne yazık ki; 26 sayı çıkarıldıktan sonra, Kasım rejimi tarafından 17 Mart 1959 tarihinde kapatılır. Ardından, o tarihlere kadar yayınlanan Afak gazetesi de aynı kadere çaptırılır. Yine o tarihlerde “Kerkük” gazetesinin adı “Gavur-bağı” olarak değiştirilir. Türkmençe bölümü üçüncü sayıdan itibaren kaldırılır. Bütün bu uygulamalar, Türkmenler hakkında kimsenin akıl erdiremediği dolapların çevrileceğinin ön belirtileri olur. Türkmenleri gerginleştirir. Fakat rejim yanlısı yobazlar, her hangi bir önlemin alınmasına fırsat vermeden, Türkmenlere karşı insanlık dışı bir soykırım işler. Bu 14 Temmuz 1959 tarihinde yapılan Kerkük soykırımıdır. Üç gün üç gece süren bu kara olayda Türkmenler 25 şehit verir (Hürmüzlü, 1976: 52-53).

Başvurduğu komplonun kamuoyunca derin bir tepki ve yankı ile karşılanıldığını gören rejim, işlediği bu büyük cinayetin suçunu üstünden silmek için, Türkmenlerin önünde artık yeni kapılar açmak zorunda kalır. Bu arada Türkmenler, Türkmen Kardeşlik Ocağı adında sosyal- kültürel bir merkez açmak için ilgili makamlara bir talepte bulunur. Talep göz yumup açacak kadar kısa bir zamanda kabul edilir ve böylece Ocak, Mayıs 1960 tarihinde Bağdat’ta kurulmuş olur. Ocak bütün kültürel etkinlikleri yanında, bir yıl sonra, net olarak Mayıs 1961 tarihinden itibaren Kardeşlik adında yarı Türkçe, yarı Arapça bir dergi çıkarmaya başlar. Günümüze kadar devam eden dergi Irak Türkmen edebiyatının her türünde olduğu gibi, hikâyecilikte de, yıldan yıla gereken gelişmelerin kayıt edilmesinde inkâr edilemez katkılarda bulunur. Türkmenlere 1970 yılında tanınan kültürel hakların

yürürlüğe geçmesiyle çıkarılmaya başlanan Yurt gazetesiyle Birlik Sesi dergisi de, bu gelişmelerin artmasında olumlu roller oynar.

3-2-1: Kardeşlik dergisinde Türkmen hikâyeciği:

Kardeşlik dergisinin Türkmen hikâyeciliğinin gelişmesinde oynadığı rolü bir kaç kategoride değerlendirmek mümkündür.

*/ Derginin hikâye örneklerine genişçe yer vermesi:

Dergide Amerikan işgali Nisan 2003 tarihine kadar yaklaşık 170 hikâye, bu işgalden günümüze kadar aşağı yukarı 100 hikâye yayınlanmıştır. İmzaları hikâyecilikte görünün yazarların sayısı ellinin üstündedir. Bunların birçoğu dergide en az iki hikâye yayınlamıştır.

Haşım Kasım Salihi'nin "Saime Abla" hikâyesi dergide ilk yayımlanan hikâyedir. Derginin ikinci sayısında yayımlanan bu hikâye, gerek Salihi'nin ilk yazdığı, gerekse de Kardeşlik dergisinde çıkan ilk hikâye olmasından dolayı çok önem taşır.

Daha önceki dönemlerde yazarlarımız düz yazı ve şiirleriyle tanınarak ün salmışlardı, hikâyeciliği önemsiz sayıp yan veya ikinci bir uğraş olarak kabul etmişlerdir. Haşım Kasım Salihi bu geleneğin çemberini kırmış, hikâyeciği tek uğraş edinmiştir. Bu yazın türünün tutulup yaygınlık kazanmasında sürekli olarak verdiği örneklerle büyük ölçüde katkısı olmuştur. Dergide yayımladığı " Saime Abla " hikâyesini ardı arkası kesilmeyen bir hikâye yığını izlemiştir.

Irak Türkmen Edebiyatında hikâye türünün yaygınlaşmasında Salihi'nin gösterdiği gayret, kalite farkıyla, Türkiye edebiyatında aynı görevi zamanına göre üstün bir başarı ile yapan Ahmet Mithat Efendi ve daha olgun örnekleriyle veren Ömer Seyfettin'in gösterdiği çabayı andırır.

Salihi'nin dergide beş hikâyesi çıktıktan sonra, diğer yazarlara ait olan hikâye örnekleriyle karşılaşırız. Bu yazılar arasında adları anılmaya değer olanlar şunlardır. Ali Marufoğlu, Reşit Kazım Bayatlı, Osman Şengönül, İzzettin Abdi Bayatlı, Mehmet Hurşit Dakuklu, Mevlüt Taha Kayacı, Musa Zeki Mustafa, Sabah Hasan Necim, Mehmet Karaulus, Hidayet Kemal Bayatlı, İhsan Sıdık Vasfî, Ali Orankay Beşirli, İsmet Özcan, Celal Polat, Yaşar Beyatlı, Nusret Merdan, Selma Merdan, Kemal Beyatlı, Cengiz Bayraktar, Necmettin Bayraktar, Sabah Tuzlu ve Mehmet Ömer Kazancı.

Ayrıca Kardeşlik dergisinin üçüncü yılının yedinci sayısından itibaren rahmetli yazarımız Reşit Kazım Bayatlı "Tanrının Adaleti " romanını " R. K. " imzasıyla dizi halinde yayımlamaya başlar. Bu roman Kardeşlik dergisinde tek tefrika edilen, ancak sona ermeyen bir romandır. Birinci bölümünde adına ne roman ne de öykü denilmiştir, oysa ikinci bölümünden başlayarak romanın hikâye olduğu gösterilmiştir. Yedi bölümü yayımlandıktan sonra altı ay dolayınca bir süre durmuş, tekrar yeniden sürdürülmüş ve daha sonra ardı kesilmiştir.

Neden ardı kesilmiş, yarıda kalmıştır?

Bu soruya kesin bir yanıt vermenin zor olmasıyla birlikte, tahminlere dayanarak, romanın gereken ilgiyi görmediğini, izleyici bulmadığını, kim bilir belki de romanın yazarı, romanın ipuçlarını kaçırdığını, yani romanı nasıl bağlayacağını şaşırdığını gösterebiliriz.

Dergi yalnız yerel hikâyeler yayınlamakla yetinmemiş, ayrıca Türkiye ve Azerbaycan gibi Türk dünyasından seçkin iktibaslar da yapmıştır. Arapça bölümünde ise, kimi Türkmen yazarlarına ait Arapça, kimisi Türk yazarlarından Arapçaya çevrilen hikâyelere de yer vermiştir. Arapça hikâye yazan Türkmen yazarları arasında Vahidettin Bahattin, Nusret Merdan, Kahten Hürmüzlü, Şemsettin Tahir Hancı gibi yazarları, oysa Türkçeden çeviri yapanlar arasında Ümit Cemal İzzettin, Habip Hürmüzlü, Muhsin Behçet ve Abdulvahit Dakulu'yı ilk sıralarda görmekteyiz (Kazancı, 1989: 50).

Derginin, edebiyatçıları hikâye yazmaya teşvik etmesi:

O dönemlerde Türkmen edebiyatında hikâyecilik ile romancılığın geride kalmışlığı, derginin editörleriyle seçkin yazarlarının gözlerinden hiçbir zaman kaçmamıştır.

Her münasebette bu konuyu çeşitli yönleriyle dile getirerek, özellikle de genç kuşağı hikâye yazmaya teşvik etmeye çalışmışlardır.

Ata Terzibaşı'nın dergi için yazdığı yıllık değerlendirme yazılarını bu konuda birer örnek olarak gösterebiliriz. Bir yazısında İzzetin Abdi Beyatlı'nın "Hak Aldanmaz" hikâyesinin" bu sahada hissedilen edebi boşluğu doldurmaya yaradığını" açıklarken, hikâyeciliğimizin talihsizliğini şöyle dile getirir "gerçekten bizde yeni töreme, yeni kuşak, bir iki yazar hariç, hikâye sanatına hiç önem vermemiştir" (Terzibaşı, 1967).

Rejioğlu Abdulhakim Mustafa da bir yazısında yazarlarımızın hikâyeciliği denememelerinden ve bu edebiyat türünü gerekince önemsemediklerinden yakınlıkla, o tarihlere değin hikâye yazarlarının yok gibi oluşunun nedenlerini şöyle yorumlar: "İstidatlı ve kabiliyetli yazar ve sanatçılarımız bu sahada, ne bir fırsat buldular ve ne de bir mecal ele geçirdiler. Kardeşlik dergisinden önce Türkçe olarak bir yayın organımız yoktu, kısa süreler içinde çıkan bir iki gazeteden gayri. Onların da ömürleri üç beş aydan fazla sürmedi. Ve bir daha dönmek üzere kapanıp gittiler. Böylece sanatkarlarımız, edebiyatçılarımız, kabiliyetlerini nereye ve nasıl aksettirebilirlerdi" (Rejioğlu, 1969 ve 1970).

Kardeşlik dergisinin dokuzuncu yılında çıkan yazı ve şiirleri değerlendiren Habib Hürmüzlü de, Türkmen hikâyeciliğinin, diğer edebiyat türlerine ayak uyduramamasıyla ilgili yakınmalarını açığa vurarak şöyle der: "Bir yıl içinde tek bir öykü yayımlandı. Bu da bizi başka bir konuya sevk ediyor, Irak Türkmen edebiyatında hikâye türünün kıtlığı. Hâlbuki hikâyenin, edebiyatın gelişmesinde ve ilerlemesinde büyük rolü vardır. Böylece hikâye yazarlarımıza sitemde bulunsam haklı olduğumu sanırım. İttaptan başka okuyucular adına, bu konuda yazarlarımıza çabalarını esirgememelerini rica ederim" (Hürmüzlü, 1971).

Aynı sıralarda Almanya'da Türkmen edebiyatı ile ilgili bir doktora tezi hazırlayan Mehdi Bayatlı Türkmen hikâyeciliğinin, Türkmen toplumunun varlığını anlatacak nitelikte olmadığı

görüşünü savunur. "Irak Türkmenlerinin bu çeşit edebiyatı çok yenidir diyebiliriz. Öte edebiyat dallarının aksine, (kısa hikâye) gelişme şartlarından yoksun kalmıştır. Bir şiir ağızdan ağza dolaşabilir, tutulabilir, ancak hikâye iyi gelişmiş ve yetişmiş basın ve yayın imkânlarına muhtaçtır. Böylece hep şiirin arkasında ve arka planda kalmıştır" (Bayatlı, 1969).

Kardeşlik dergisinin Türkmen hikâyeciliğindeki rolü söz konusu iken, bu dergide Mevlüt Taha Kayacı'nın açtığı "Hikâye Konusunda Bir Anket"-e değinmemek bir haksızlık doğurur. Irak Türkmen Edebiyatında hikâyeciliğin o tarihlere kadar geri kalmışlığı üzerine dikkat çekmeyi amaçlayan Kayacı, söz konusu ankette dokuz Türkmen yazarını konuşturmaya çalışmıştır. Yazarlar. Türkmen hikâyeciliğinin gelişmemesinin nedenlerini, kendi dilimizde eğitim görmemekle, yayın organlarının kıtlığı ve okuryazarların azlığına bağlamışlardır (Kazancı, 2012). Sözgelimi, uzun bir zaman Kardeşlik dergisinin yazı işleri sekreterliğini yapan İhsan Sıdık şöyle demiştir:

"Eli yıldan beri kendi diliyle yazıp okumaktan uzak kalmış bir toplum, hikâyede olsun ve ya edebiyatın diğer çeşitli kollarında olsun, kayda değer adımların atılmaması pek tabii sayılır. Hikâyenin durumu genel edebiyat durumumuza ilişkin olduğundan, onun, dilediğimiz olgunluğa ermesi için tutulacak tek yol, yerli edebiyatımızı yükseltmeye çalışmaktır. Bu da dilimizi doğru bir şekilde öğrenip yazabilmek, genel kültürü halkımız arasında yaymak için yeter miktarda dergiler bulundurmak ve gençlerimizi sürekli olarak eski ve yeni dünya edebiyatı ile aşına ettirmek uğrunda mütalaaya teşvik etmek ve yazılarını yayımlamak yolu ile elde edileceği kanaatindeyim" (Sıdık, 1971: 18).

Bu anketten sonra, yayın organlarımızda yayımlanan hikâye örneklerinde anlatım, konu, teknik bakımından birçok değişiklikler, birçok yenilikler göze çapar. Hele anketin yapılmasından yaklaşık bir buçuk yıl önce, yani 24 Ocak 1970 tarihinde Türkmenlere kültürel hakların tanınmasıyla ve bu hakların birer verimi olan Yurt gazetesiyle Birlik Sesi dergisinin çıkarılması, çağdaş hikâyeciliğe doğru hızlı adımların atılmasının ön nedenleri olur. Yüz yıllarca şiire emek veren bir milletin evlatları olarak, bu tarihten sonra, Türkmenlerin en yücelttiği edebiyat türü şiir kalır kalmasına, ancak hikâyecilik şiirin kilometrelerce gerisinden değil, bu kez ona pek hayli yaklaşmış bir durum sergilemeye başlar. Hikâyecilik yeni adlar kazanır, yeni kalemler kazanır. Bu kalemlerin sahiplerinin birçoğu işinin sorumluluğunu son dereceye kadar algılamış sayılır. Hatta bu sorumluluğun onurunu korumaya çalışır. Artık yeni bir edebiyat devinimi, yeni bir hikâyecilik akımı ortaya çıkar. Bu akım seksenli yıllarda zirveye ulaşır.

Derginin hikâye yarışmaları düzenlemesi:

Kardeşlik dergisi edebiyat türlerine, bunların arasında da hikâye türüne canlılık kazandırmak için onuncu ve on birinci yıllarına girmesi dolayısıyla iki edebi yarışma düzenlemiştir. Bular Türkmen edebiyatında ilk yarışmalardır. Birinci yarışmada Ali Marufoğlu'nun "Sağ El" hikâyesiyle Mehmet Hurşit Dakuklu'nun "Gurbet Akşamları" hikâyesi, birincilik ve ikinciliğe layık görülmüştür. İkinci yarışmada, Sabah Hasan Necim'in yazmış olduğu "Küçük Kuşbaz" adlı hikâye birinciliğe değer görüldüğü bildirilmiştir (Kazancı, 2012: 32).

Ali Marufoğlu Türkmen edebiyatının belirgin yazarlarından biridir. Dile büyük bir yatkınlığı vardır, hatta dilimizin özellikleri ile ilgi birkaç araştırma, inceleme ve çalışmaları bulunmaktadır. Adı geçen yarışmada birinciliği kazanan “Sağ El” hikâyesinde de, dilin önemsenmesi gereken milli bir değer olduğunu, ilginç bir olay çerçevesinde anlatarak vurgulamaktadır. Çeşitli edebiyat türlerinde kalem oynatan Marufoğlu’nun, kardeşlik dergisinin 1967 yılından 1975 yılına kadar dokuz hikâyesi yayınlamıştır. Hikâyeleri edebiyat ortamında beğeniyle izlenen Marufoğlu 1964 yılında “Olaylar Konuşuyor” (Marufoğlu, 1964) adlı, beşi manzum olmak üzere on hikâyesini bir araya getirerek kitaplaştırmıştır. Bu kitap cumhuriyet devrinde yayınlanan ilk hikâye kitabıdır.

İkinci yarışmada birinciliği kazanan Sabah Hasan Necim, Türkmen hikâyeciliğine toplam beş hikâye ile katkıda bulunduktan sonra edebiyattan tamamen elini çekmişse de, bu beş hikâye ile adına uzun bir zaman kalıcılık kazandırabilmiştir.

Nusret Merdan bunu “Ali Marufoğlu ve Haşım Kasım Salihî’nin öykülerinden ayrı, öykücülüğümüzde yeni bir dil, yeni bir içerik, çağdaş bir anlayışla, çağdaş, hem de yüzde yüz bir Türkmen öyküsü yaratmasıyla, kimsenin etkisini taşımadan, kendi dokusu ve kozası içinde öykü dünyasını yaratmasına” (Merdan, 1992: 69) bağlamaktadır.

2003’ten sonra Türkmen edebiyatında, ülkenin yeni bir döneme girmesiyle, yeni bir süreç başlamıştır. Türk dünyasıyla ciddi olarak kaynaşma sürecidir bu. Kardeşlik dergisinin yazı kurulu bu sürecin başlaması ve devam etmesinde başrolü oynamıştır. Avrasya Yazarlar Birliği ile TÜRKSOY’un, 2007’den itibaren yıllık olarak düzenlediği “Türk dünyası edebiyat dergileri” kongrelerine katılmıştır. Bu kongrelerde düzenlenmesi kararlaştırılan, Uluslararası Kaşgarlı Mahmut hikâye yarışmasının Irak etabında uygulamasını üstlenmiştir. Böylece dergi, bu süreçte altı hikâye yarışması daha düzenlemiştir. Birinci yarışmada Kemal Beyatlı’nın “Bir Kerküklü İstanbul’da” hikâyesi Irak etabında birinciliği kazanmıştır. Türk dünyası genelinde ise, yaklaşık 650 hikâyeden bu hikâye, mansiyon derecesine layık görülmüştür (Bayatlı, 2008: 231-232). Onlarca Türkmen hikâyecilerinin katıldığı bu yarışmalar, Türkmenlerin Türk dünyası genelinde katıldıkları ilk yarışmalardır. Daha sonra düzenlenen yarışmaların birinde genç hikâyecimiz İlaf Köprülü mansiyon derecesine layık görülmüştür. Oysa 2020’te yapılan son yarışmada 23 ülkeden 933 hikâye arasında yine Kemal Beyatlı üçüncü olmuştur. Hikâyecilerimizin bu önemli etkinliklerde dereceye girmeleri, hikâyeciliğimizin nevi’ olarak gelişmeler sağladığının sözcötürmez bir göstergesidir.

3-2-2: Yurt gazetesinde Türkmen hikâyeciliği:

Her edebiyat bir basın organının gölgesinde beslenir, gelişir. Çağdaş Türkmen hikâyeciliğinin ilk kaliteli örnekleri Kardeşlik dergisinin sayfaları arasında ışıık yüzü görmüşse de, Yurt gazetesi daha sonraki hikâyeciliğimizin, nicelik bakımından büyümesi, nitelik bakımından olgunlaşması ve giderek kendine kimliğini kazandırmasında etkin bir rol oynamıştır.

Gazete, 24 Ocak 1970 tarihinde Türkmenlere tanınan kültürel hakların bir ürünüdür. Türkmen gazetecilik tarihinde eşine az rastlanan bir gazetedir. Zevra gazetesinin 99. yıl dönümüne rastlayan 18 Haziran 1970 tarihinden 15 Mart 2003 tarihine kadar haftalık olarak devam etmiştir. Bu süre içerisinde, çoğu zaman 16 sayfalık olarak 1310 sayı çıkarılmıştır. Edebiyatın her türüne sayfalarını

açık tutan gazete, Türkmen hikâyeciliğinin geniş adımlarla ilerlemesi için oldukça çabalar harcamıştır. Genç yazarlara ve bunların arasında da genç hikâyecilere seslerini duyurmak için olanaklar sağlamış, adlarını saptamak için destek olmuştur. Hatta bu alanda genç hikâyecilere yol gösterme yolunu gütmeyi unutmamıştır. Nitekim genç yazarların hikâyeciliğe dikkatlerini çekmek için, hikâyecilik ile ilgili araştırmalar, incelemeler, değerlendirmeler yayımlamayı ön planda tutmuş, bu konuyla ilgili yazıları diğerlerine yeğ görmüştür. Nusret Merdan'ın "Türkmen Öykücülüğüne Çağdaş Bir Bakış" (Merdan, 1987) yazısıyla, bizim yıllık değerlendirme yazılarımız" (*Bu yazılar için bkz: Yurt gazetesi, sayı: 797 (24 Ocak 1986), 843 (23 Ocak 1987) ve 998 (22 Ocak 1988) ve Kazancı, Türkmen Öykücülüğü, a.g.e. s. 116-150.*) gibi hikâye konulu yazıları seve seve yayınlamıştır.

Ayrıca Türkmen edebiyatında hikâyeciliğin fazlaca gelişmediği, durgunluk geçirdiği veya tıkanıp yıllarda başka yöntemlere başvurmuştur. Türk hikâyeciliğinde adlarını saptayan yazarlardan bol bol örnekler aktardığı gibi, dünya edebiyatından da, Türk yazarları tarafından çevrilen örnekler yer vermiştir. Seksenli yılların birinci körfez savaşı sırasında çıkan sayılarında ise, Arapçadan çevriler daha fazla göze batmaktadır. Arap yazarlarından çevrilen hikâyelerin çoğunluğunu savaş temalı hikâyeler oluşturmaktadır.

Gazetenin, Türk hikâyeciliğinden, diğer edebiyat türleriyle birlikte, genişçe örnekler yayımlamasından amaç, o tarihlerde Türkiye'den Irak'a giren matbuatların üzerine uygulanan yasak çemberini kırmakla birlikte, kendi dillerinde eğitim görmeyen genç kuşağın önünde zengin bir dil, bereketli bir kültür sofrası açmaktır. Gerçekten de bu sofradan beslenerek zamanla Türkmen edebiyatına ciddi katkıları olan onlarca yazar, şair ve hikâyeciler yetmiştir.

Yurt gazetesi, hikâyeciliğimizi durgunluktan çıkarıp aktif bir hale getirmek için, yukarıda saydıklarımızla yetinmemiş, iki ayrı münasebette iki ayrı hikâye yarışması açmıştır. Birinci yarışmanın bildirisi 447. sayıda yayımlanmıştır. Hikâyeciliğe önem vermenin gerekçesini ortaya koyan bildiride şöyle denilmiştir: "Edebiyatın önemli bir kolu, önemli bir çeşidi hikâyedir. Ama ne yazık ki; edebiyatımızda hikâye istenildiği kadar gelişmemiştir. Hikâyeciliğimizde bir devinme yapmayı göz önüne bırakarak Yurt gazetesi tüm yazarlarımızı hikâye yarışmasına katılmaya çağırıyoruz." (*Bknz: Yurt gazetesi (6 Nisan 1979), sayı: 447*). Yarışmaya, hepsi genç olmak üzere, on beş yazar katılmıştır. Bunların bir kısmı hale hikâyeciliğimizde adını duyurmaya devam etmektedir. Bu yarışmada Yusuf Deveci'nin "Dolaşmak" (*Bknz: Yurt gazetesi (12 Haziran 1979) sayı: 457.*) adlı hikâyesi birinciliği kazanmıştır.

Gazete ikinci yarışmanın, 849. sayısında (7 Şubat 1989) ilk duyurusunu yapmıştır. Bu yarışmaya "Dede Korkut" öykü yarışması denilmiştir. On sekiz yazarın katıldığı bu yarışmada sonuçlar açıklanırken, birinciliğin kimseye değer görülmediği bildirilmiştir. Oysa ikinciliği Yaşar Bayatlı "Bir Yolcu" hikâyesiyle kazanmıştır. Nusret Merdan'ın yazmış olduğu "Sana Ne Yaptılar Dayı Şefik" adlı hikâyesi ile Ekrem Sabır Kerküklü'nün "Bir Küçük Boyacı" adlı hikâyesi, ortaklı olarak üçüncülüğe değer görülmüştür.

Yurt gazetesi başlangıçtan yayın hayatına son vermesine kadar, Türkmen yazarlarına ait 500'ün üstünde hikâye yayınlamıştır (Kazancı, 2012: 64-80). Dergide yayınlanan ilk hikâye Köroğlu'nun (Abdülhüseyin Faris'in) yazmış olduğu "Paytoncu Maruf" adını taşır. Bu hikâye yapım, teknik bakımından zamanına göre üstün sayılmazsa, düşük de değildir. Hayrullah Kazım gazetenin

hikâyecilik yürüyüşüne katılan ikinci yazardır. Çoğu hikâyelerini bilinmeyen nedenlerden dolayı Ümit ve Yıldırım gibi takma adlarla yayınlamıştır. Daha sonraları sırasıyla: Tarık Abdalbaki, Ali Orankay Beşirli, Yavuz Hüzmüzlü, Hamza Hamamcıoğlu, Remzi Çavuş, Adnan Sarıkâhya, Talip Abdullah Derviş, Celal Polat, Abdullatif Benderoğlu, Sabah Tuzlu, Mehmet Abdülaziz İsmail, Cengiz Ketene, Sabah Hasan Necim, Yusuf Deveci, Mehmet Üryan gibi yazarlar da gazetede hikâyecilik yürüyüşüne ayak uydurmuşlardır.

Bu dönemin kimi hikâyelerinde teknik gelişmeleri görüldü ise de, bu gelişmeler seksenli yıllardan başlayarak verilen örneklerde kendini daha fazla gösterir. Dilde saflık, sadelik, anlatımda; süreklilik, akıcılık, konularda; çeşitlilik, mekân estetiğine önem veriş, kişilerin tiplerini özenle, ayrıntılı olarak betimleyiş, ruh çözümlemesinin üstüne yeni görüşlerle eğiliş, yapımda bütünselliğe gidiş, seksenli yıllardan itibaren yazılan Türkmen hikâyeciliğinin ortak özellikleri olarak gösterilebilir. Gazetede bunların en belirgin örneklerini Hamza Hamamcı oğlu, Adnan Sarıkâhya, Nusret Merdan, Celal Polat, İsmet Özcan, Selma Merdan, Yaşar Bayatlı, Suphiye Halil Zeki, Mustafa Ziya, Nevzat Abdülkerim, Kemal Bayatlı, Salih Çavuş gibi hikâyeciliği her bakımdan kavrayan yazarlar verir.

Yurt gazetesinin Türkmen hikâyeciliğine diğer bir katkısı da, roman veya roman nitelikli hikâyelerin tefrika edilmesine büyük fırsatlar ayırmasında kendini gösterir. Türkmen edebiyatında bu türlerin mükemmel olarak yazılan ilk yerli örnekleri bu gazetede yayınlanmıştır. Tarık Abdalbaki'nin "Bir Evlenme Hikâyesi", Ali Orankay Beşirli'nin "Türkmen Kızı", Hamza Hamamcıoğlu'nun "Cennet Öküzleri" "Umut Gibi Bir Şey", "Sırmalı Pabuç" "Beyaz Horuz" "Afsun" ve "Yorgun Kuta", Adnan Sarıkâhya'nın "Oğullarım" ve "Gurbet Akşamları", Celal Polat'ın "Kıvılcımlar Gölgesinde" uzun hikâye ve romanları ilgiyle izlenmiş ve değerlendirilmiştir (Bu yazılara örnek olarak bkz: Necdet Kazım Demirci "Hamza Hamamcıoğlu'nun Sırmalı Pabuç Romanı", Yurt gazetesi (4 Eylül 1987), sayı: 879). Bu hikâye ve romanların bir kısmı daha sonra yazarları tarafından kitaplaştırılmıştır.

3-2-3: Birlik Sesi dergisinin Türkmen hikâyeciliğine katkısı:

İlk sayısı Haziran 1971 tarihinde çıkarılan Birlik Sesi dergisi 24 Ocak 1970 tarihinde Türkmenlere tanınan kültürel hakların, Yurt gazetesi yanında, diğer bir ürünüdür. Dergi önceleri Türkmen Edebiyatçıları Birliği, daha sonraları, bu Birlik iptal edilince, Irak Edebiyatçı ve Yazarlar Birliğine bağlı Türkmen Kültür Bürosu tarafından çıkarılmaktaydı. 1999 yılına kadar bu ad ile çıkarılan dergi, bu tarihten sonra Türkmen yazarlarının isteğiyle adı Türkmen Yazarı'na değiştirildi ve 2003 yılında Amerikan işgaliyle birlikte kapatıldı.

Dergide yayınlanan hikâyelerin sayısı 80'nin üstündedir. İlk yayımlanan hikâye Abdullatif Benderoğlu'na aittir. "Derimi Çeliğe Dönderdim / Döndürdün" başlıklı bu hikâyeyi Benderoğlu, "Yurt Sever" takma adıyla yayımlayarak şu satırlardan oluşan bir kaç sözle başlatmıştır: "Zengin bir edebiyatımız olduğu halde hikâyeden yoksulluk çilesi çekmekteyiz. Milletimizin varlığını, hürriyet sever olduğunu, dostluk, kardeşlik, barış prensiplerini tuttuğunu, şiirlerimizde, yazılarımızda,

hikâyelerimizde yansıtmak milli ve yurtsal görevlerimizden biri olmalıdır. Şiirde, horyatta uğraştığımız kadar, bir az da hikâyede uğraşalım" (Bknz: Birlik Sesi (1971), sayı: 1.).

Benderoğlu bu satırlarla, o tarihlere kadar yaygınlık kazanmayan hikâyeciliğe yazarlarımızı, özellikle de genç yazarlarımızı teşvik etmeyi amaçladığı söylenebilir. Hikâyeyi takma adla yayınlamasının nedenini ise, şöyle açıklamıştır: "O zaman Yurt gazetesi ile Birlik Sesi dergisinde birden fazla yazılarımın yayımlanmasından dolayı takma ad kullanıyordum" (Kazancı, 1994). Irak'ta Türkmen Edebiyatı Örnekleri kitabının yazarı Muhsin Behçet Şakir, Benderoğlu'nun kardeşi Abdülhüseyin Umran'ın yazmış olduğu "Gök Tepe" romanını fikir özellikleri ve üslup açısından, Benderoğlu'na ait bir roman olduğunu ileri sürmektedir (Şakir, 1975).

Dergide yayınlanan ikinci hikâyeyi, Azerbaycan'da doktorasını Türkmen Gazeteliği üzerine yapan Sinan Sait kaleme almıştır. "Yol" başlıklı bu hikâyeyi daha önceleri "Azerbaycan Gençleri" gazetesinin 25 Ekim 1962 tarihli sayısında yayımlandığını, hikâye için yazılan bir nottan öğreniyoruz.

Siyasi temalar üzerine kurulan "Yol" hikâyesiyle "Demiri Çeliğe Dönderdim" hikâyesi sonuç itibarıyla birbirine benzemektedir. İki hikâyenin de sonunda her şey beklenilmedik bir biçimde değişmektedir. "Demiri Çeliğe Dönderdim" hikâyesinin kahramanı bir gün uykudan kalkarak krallık devrine son verilip cumhuriyet nizamının kurulduğunun müjdesini alıyor. "Yol" hikâyesinin kahramanı ise, perişan halkın iktidara karşı tavır alarak toplu bir grev başlattığını görüyor ve bu greve kendisi de katılıyor. Artık yolunu bulmuştur. Bu yol hangi yoldur? elbette ki, devrimcilik yolu. Hikâyelerin benzer sonuçlarla bitirilmesi, hikâyecilerin bu devrimcilik idealına inanmakta olduklarından ileri geldiği kolaylıkla söylenebilir.

Sinan Sait tek "Yol" hikâyesini yazmakla yetinmişse, Bender-oğlu, daha sonraları, Yurt gazetesinde yine siyasi temalar üzerine kurulu "Kurşun Sesleri" ve "Vergi" gibi birkaç hikâye daha yayımlamıştır. Bu hikâyeler Türkmen edebiyatında ilk siyasi hikâyeler değil, bundan önce Kardeşlik dergisinde de benzeri hikâyeler, dolaylı veya sembolik olarak Ali Marufoğlu ve Mevlüt Taha Kayacı tarafından kaleme alınmıştır (Kazancı, 1994: 44). Ancak bunlar milliyetçi bir görüş ile işlenmiş, onlar ise sosyalist ideolojiye hizmet etmeyi gütmüştür.

Dergide en çok hikâye yayınlayan yazarlar arasında, Haşim Kasım Salih, Nevzat Abdülkerim, Hayrullah Kazım, Mehmet Abdülaziz İsmail, Celal Polat, Nusret Merdan, Yaşar Beyatlı, Selma Merdan'ı görmekteyiz (Kazancı, 1994: 109-113).

3-2-4: Ülke dışında çıkarılan dergi ve gazetelerde Türkmen hikâyeciliği:

Yukarıda adlarını saydığımız Yurt gazetesi, Kardeşlik ve Birlik Sesi dergileri yanında, özellikle 2003 yılından sonra çıkarılan basın organlarında da bazı hikâyeler yayınlanmıştır. Bunların başında Türkmenéli dergisi gelmektedir. Fakat bunlar sayıca fazla değildir.

Irak dışında yaşayan Türkmenler de zaman zaman gazete ve dergi çıkarmak teşebbüsünde bulunmuşlardır. Bunun en canlı örneğini "Kardaşlık" dergisi oluşturur. Bu dergiyi, Türkmenlerin

üstüne değişik dönemlerde uygulanan dayanılmaz baskılar yüzünden ülkeyi terk ederek Türkiye’de yerleşen Türkmen aydınlarından bir grup, Kerkük Vakfı’nın desteğiyle Ocak 1999 tarihinde İstanbul’da çıkarmaya başlamıştır. Bağdat’ta çıkarılmakta olan Kardeşlik dergisine atfen yerli şiveye göre Kardeşlik olarak adlandırılan bu dergide, çeşitli düşünce ve kültürel yazılar yanında, yer yer hikâyeler ve hikâye ile ilgili çalışmalar da yayınlanmıştır. Hikâye çalışmalarına örnek olarak, Osmanlı döneminde Türkiye’nin çeşitli dergilerinde Haşim Nahit Erbil’in yayınlamış olduğu 20 hikâye hakkında yapılan değerlendirmeyi bir örnek olarak gösterebiliriz (Ergin, 2013: 24).

3-3: Hikâye ve roman kitapları:

Irak Türkmenlerinin özgürce, insanca yaşama yolunu yalnız siyasi zorluklar kesmemiştir, maddi sorunlar da her zaman yaşamlarını sıkıştırmış, kültürlerinin önüne engeller, engeller bırakmıştır. Türkmen edebiyatçılarının hiç bir zaman cepleri, gönülleri kadar dolu olmamıştır. Bu yüzden kaleme sarılarak, gazete ve dergilerde yayımladıkları eserlerini istedikleri gibi kitaplaştırmak imkânını elde edememişlerdir. Ancak Irak’ta Türkmen Kardeşlik Ocağı (TKO), Türkmen Kültür Müdürlüğü (TKM), Bir Ocak Kültür Merkezi, Türkiye’de Kerkük Vakfı’nın (KV) ve Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği bu konuda yer yer gösterdiği kolaylıklarla birkaç hikâye ve roman kitabı ı ışık yüzü görebilmiştir. Aşağıdaki tabloda, bu kitapların adları, yazarları ve yayın yerleri gösterilmektedir. Tablodan da görüldüğü gibi cumhuriyet döneminden günümüze kadar yayımlanan Türkmen hikâye ve roman kitaplarının sayısı elliyi aşmamaktadır. Bunların birçoğu, Türkmen hikâyeciliğinin altın yılları olarak nitelenebilen seksenli yıllarda basılmıştır. Bu tarihten sonra roman yayınlamaya daha fazla özen gösterilmiştir. Buna karşın, seçkin hikâyelerin büyük bir bölümü dergi ve gazeteler arasında kalmaya mahkûm edilmiş, yukarıda sözünü ettiğimiz maddi sıkıntılar yüzünden kitaplaştırılamamıştır. Hamza Hamamcıoğlu’nun, yayınlanırken, merakla izlenen uzun hikâyelerini, bunlara en belirgin örnekler olarak gösterebiliriz (bkz:3-2-2). Hamamcıoğlu, “ele aldığı hikâyelerde, hem teknik, hem de dil bakımından olgun ve üstün bir düzey tutturmuş” (Saatçi, 2004: 6-9), Türkmen hikâye ve romancılığına kimliğini kazandırma yolunda, Nusret Merdan, Celal Polat, Kemal Beyatlı, Sabah Tuzlu, Suphiye Halil Zeki gibi diğer kalem arkadaşlarıyla birlikte ciddi adımlar atmıştır. 2003’ten sonra İlâf Köprülü, Mehmet Haşim Salihi gibi genç yazarların katkıları hikaye hareketini daha da hızlandırmıştır. Ayrıca, Türkmen edebiyatının diğer dallarında çalışan ancak geç de olsa hikayeciliğin önemine kanaat getirerek hikaye türünü önemseyen, Suphi Saatçi ve Mahir Nakip gibi yazarların da bu kervana katılmasıyla, Türkmen hikayeciliği tekâmül aşamasına varmıştır. Bu gün bu kalem erbaplarının sayesinde, bir Türkmen hikâyesini okuduğumuz zaman, bir Türkmen hikâyesi okuyoruz kanaatine varabiliyoruz. Karakterleriyle, tipleriyle, kurgu ve konularıyla, diyalog ve mekân tasvirleriyle bir Türkmen hikâyesi vardır diyebiliriz.

Tablo: Başlangıçtan günümüze kadar yayınlanan hikâye ve roman kitapları

Yazar	Kitabın adı	Yayın yeri	Tarih
Mahmut Nedim Kerkük	Mübarezeyi Aşk Yayına Hazırlayan: M. Ö. Kazancı	Bağdat Bağdat, 2. Baskı	1909 2009
Hayrettin Faruk'î	Kadın Kalbi Yayına hazırlayan: M. Ö. Kazancı	Elyazması Ankara	1915 2013
Ali Marufoğlu	-Olaylar Konuşuyor	Kerkük	1964
Haşim Kasım Salihi	-İlk Adımlar -Hatıra Defterinden Hikâyeler -Onların Hikâyesi -Bir Varmış Bir de Varmış	TKM / Bağdat TKM/ Bağdat TKO / Bağdat TKM/ Bağdat	1975 1983 19 84 1999
Abdülhüseyin Umran	-Gök Tepe (roman)	TKM/ Bağdat	1976
Adnan Sarıkâhya	-Sevgi Irmağı -Yirmi beşinci Saat	TKM/ Bağdat TKM/ Bağdat	1980 1990
Nevzat Abdülkerim	-Yeni Hayat -Bir Düşün Gecesi	TKM/ Bağdat TKM/ Bağdat	1984 1995
Mehmet Abdülaziz İsmail	-Doğum Töreni	TKM/ Bağdat	1985
Hayrullah Kazım	-Hayalimde Yaşayan Güzel	TKM/ Bağdat	1986
Nusret Merdan	-Gün Aydın Gece -Hangi Şehre Gitsem Sen Varsın	TKM/ Bağdat TKO/ Kerkük	1986 2009
Mehmet Ömer Kazancı	-Cam Ardından Bir Öpüş -Nasrettin Hoca Kerkük'te	TKM/ Bağdat TKO/ Bağdat	1987 2007
Suphiye Halil Zeki	-Vatan Sevgisi	TKM/ Bağdat	1991
Celal Polat	-Yüreğimin Kırıntıları -Yalımlar Gölgesinde (roman) -Kemik Çiftliği (roman)	TKM/ Bağdat TKM/ Bağdat Türkiye - Bursa	1992 1996 2016
Mevlüt Taha Kayacı	-Peltek Babanın Oğluna Öğütleri	KV/ İstanbul	2004
Abdulkadir Haccioğlu	-Memleketimden Hikâyeler (Dertleşmek) -Memleketimden Hikâyeler (Adalet Divanı)	Irak Türkmen Cephesi/ Erbil Doğramacı Kültür Vakfı/ Türkiye	2002 2006
Kemal Beyatlı	-Kerkük Seni Yazdım (roman) -Kerkük'ten Çocuk Hikâyeleri, 4 Kitapçık -Kerkük'te Korya Pazarı -Kerkük'te Zaman -Yabancı -Kasırgada Yol Alanlar (Roman) Baharı Kim Kaçırды (roman)	KV/ İstanbul İstanbul KV/ İstanbul KV/ İstanbul İstanbul – Bengü Türkiye Türkiye	2003 2003 2009 2013 2015 2020 2022

Hamza Hamamcioğlu	-Sırmalı Pabuç -Beyaz Horuz -Efsun ve Yorgun Kuta	Bir Ocak/ Kerkük Bir Ocak/ Kerkük Türkiye	2007 2008 2020
Bahattin Akasya	Evrende Bir Elma (Bilim Kuğu)	Türkiye	2009
Necmettin Bayraktar	-Taşköprü	İstanbul	2011
	-Zamanın Tanığı (roman)	İstanbul	2012
	-Sessizliğin Gizli Sesi (roman)	İstanbul	2015
	-Gürgürbaba Masalları (Çocuk Romanı)	İstanbul	2016
	- Samancı Kızı (Çocuk romanı) Kum Krallığı (roman)	İstanbul Türkiye	2016 2022
Sabah Tuzlu	-Sılaya Dönüş -Demiryolu Durağı -Çocuk Hikâyeleri	TKO/ Kerkük Tuzhurmatu Süleymaniye	2012 2019 2020
Selma Merdan	-Munise (roman)	TKO/ Kerkük	2013
Suphi saatçi	-Evliya Çelebi Kerkük'te -Darağacında Sallanan Bayraklar,	KV / İstanbul KV/ İstanbul	2013 2016
Erşat Hürmüzlü	Mavi Urbalılar	KV/ İstanbul	2020
Methet Zülal	Beyaz Gül Kımızı Gül	Kerkük	2022
Mehmet Haşim Salihi	15 Kerkük Plakalı Araç	Kerkük	2023
İlâf Köprülü	23 Öykü	////////	*****
Mahir Nakip	Muhacir Kuşlar	Türkiye	2024

Sonuç

Yukarıda sergilediğimiz bilgilerden de çıkarılabileceği gibi, Irak Türkmenleri, edebiyat türleri arasında hikâye türünü hiçbir devirde ihmal etmemişlerdir. Ancak kendi dillerinde eğitim görmedikleri için bu türde zorluklar çekerek, kalem oynatmayı gerektiği gibi becerememişlerdir. Bu durum Kardeşlik dergisi (1961- devam etmektedir) ve daha sonra Yurt gazetesiyle (1970- 2003) Birlik Sesi dergisinin (1971-2003) yayın hayatına başlamasıyla, tam olarak değişmiş ve seksenli yıllara gelince Türkmen hikâye ve romancılığı zirveye varmıştır. Bu üç yayın organında yüzlerce hikâyeler yayınlanmıştır Bunların, teknik, dil, üslup, kurgu ve tema bakımından en güzel örneklerini bu kitapta adı geçen yazarlarımız vermiştir. Günümüzde ülke içinde ve dışında çıkarılan onlarca dergi ve gazeteler de, hikâye ve romancılığın Türkmen edebiyatında daha geniş bir biçimde yaygınlaşması konusunda temkinle adımlarla katkılarını sürdürmektedir.

Kaynakça

- Dakuklu, M. H. (1986). *Basılmış Eserler Kılavuzu*. Bağdat.
- Hürmüzlü, H. (1971). Bir Yıl da Böyle Geçti. *Kardeşlik*, sayı 1–2, yıl 10.
- Hürmüzlü, E. (2003). *Türkmenler və Irak*. İstanbul.

- Hürmüzlü, E. (2006). *Irak'ta Türkmen Gerçeği*. İstanbul.
- Kayacı, M. T. (1971). Hikâye Konusunda Bir Anket. *Kardeşlik*, sayı 1–2, yıl 11.
- Kazancı, M. Ö. (1988). Türkmen Edebiyatında İlk Öykü. *Yurt Gazetesi*, 29 Haziran, sayı 919/19.
- Kazancı, M. Ö. (1989). Kardeşlik Dergisinin Arapça Bölümünde Çıkan Hikâyelerin Bibliyografyası. *Kardeşlik*, Bağdat, sayı 196/29.
- Kazancı, M. Ö. (1994). *Türkmen Öykücülüğü: Konuşmalar və Örnekler*. Bağdat.
- Kazancı, M. Ö. (2011). *Yeni Irak Gazetesi*. Bağdat.
- Kazancı, M. Ö. (2012). *Kardeşlik Dergisi, Yurt Gazetesi və Birlik Sesi Dergisi Üçgeni İçerisinde Türkmen Öykücülüğü*. İkinci baskı, Bağdat.
- Kazancı, M. Ö. (2013). *Yüz Yıl Önce Yazılan Bir Roman: Kadın Kalbi*. Ankara.
- Kerküklü, M. N. (2022). *Mübarezeyi Aşk Yahut Marmara Denizinde Bir Mezar*. Bağdat.
- Kudret, C. (1977). *Türk Edebiyatında Hikâye və Roman*. Ankara, 1977.
- Merdan, N. (1992). Türkmen Öykücülüğünde Bir Çınar Ağacı. *Yurt Gazetesi*, 19 Mart, sayı 1069.
- Merdan, N. (1987). Türkmen Öykücülüğüne Çağdaş Bir Bakış. *Yurt Gazetesi*, 26 Haziran, sayı 869.
- Özcan, N. (2009). Irak Türk Edebi Dilinin Tarihi Gelişimi. *Turkish Studies*, cilt 4, sayı 8.
- Özkan, N. (1997). *Türk Dünyası: Nüfuz, Sosyal Yapı, Dil, Edebiyat*. Kayseri.
- Rado, Şevket. (1986). *Ahmet Mithat Efendi*. Ankara.
- Rejioğlu, A. M. (1969). Edebi Sohpetler. *Kardeşlik*. sayı 8 (yıl 9).
- Rejioğlu, A. M. (1970). Edebi Sohpetler. *Kardeşlik*. sayı 9 (yıl 10).
- Saatçi, S. (2004). Irak Türkmen Edebiyatında Hikâye. *Turnalar*, sayı 16 (Ekim–Aralık).
- Şakir, M. B. (1975). *Irak'ta Türkmen Edebiyatı Örnekleri*. Bağdat.
- Terzibaşı, A. (1967). “Kardeşlik’in Altıncı Yılı: Yazı və Şiirleri.” *Kardeşlik*, sayı 1–2, yıl 7.
- Terzibaşı, A. (2000). *Kerkük Şairleri*. Beşinci cilt. Kerkük.
- Terzibaşı, A. (2005). *Kerkük'te Matbuat Tarihi*. İstanbul.